

SAMENWERKING GEBODEN 2

JAARVERSLAG 2009

Inleiding

Na de nodige voorbereidende werkzaamheden is op 1 januari 2008 het traject *Samenwerking Geboden 2* van start gegaan. Tussen januari en september 2008 werd de projectorganisatie uitgebouwd en gewerkt aan de inventarisatie en uitwisseling van data. Op basis daarvan kon de fasering en prioritering van de procesgang worden vastgesteld. Vanaf september 2008 zijn de eerste 5 clustertrajecten gestart. Ieder clustertraject duurt een jaar; de eerste trajecten zijn dus in september 2009 afgerond.

Projectorganisatie

De uitvoering van de clustervorming is de eindverantwoordelijkheid van het managementteam (MT) van het bisdom Rotterdam en de voortgang van dit proces wordt op gezette tijden in de diocesane stafvergadering besproken (26 juni en 18 december 2009). De dagelijkse leiding ligt bij de coördinator SG2.

Werkende weg werd de projectorganisatie verder uitgebouwd en bijgesteld.

werkinstrumenten

De lijst van werkinstrumenten is uitgebreid. Rond de communicatieve paragraaf is het werkinstrument gereed dat wil ondersteunen bij de inrichting van de *communicatie na de clustervorming* (Communicatie II), dus binnen de nieuwe organisatiestructuur. Verder is een instrument *inventarisatielijst financiën* toegevoegd en een quick scan opgesteld ter zake de organisatie van de afzonderlijke parochie: de *parochiebarometer*. Inmiddels is ook het werkinstrument *statuut federatie met een versterkt mandaat* als werkinstrument beschikbaar. Vanuit de eerste ervaringen met het opstellen van een pastoraal-beleidsplan is een nieuw *format pastoraal-beleidsplan* opgesteld.

Na de eerste ervaringen met de werkinstrumenten is een werkgroep ad hoc ingesteld om enkele werkinstrumenten te evalueren. Dat betreft de werkinstrumenten *Missionaire Dynamiek* en *Pastoraat op Maat*. De werkgroep is tot de slotsom gekomen dat de werkinstrumenten als zodanig niet hoeven te worden bijgesteld. Wel is er extra aandacht nodig voor de tijdsplanning. Deze instrumenten verzorgen namelijk belangrijke input voor het opstellen van een pastoraal-beleidsplan. Aansluiting luistert dan nauw. Ook blijkt het in sommige situaties aan te bevelen uitvoering van deze werkinstrumenten te combineren. Het werkinstrument *Communicatie tijdens en over de clustervorming* (Communicatie I) is geëvalueerd door een extern bureau. Momenteel wordt dit instrument op basis hiervan aangepast.

menskracht

Alle medewerkers van het bisdombureau weten zich aangesproken op het belang en de urgentie van de clustervorming; sommigen zijn er in hun werkzaamheden uitdrukkelijk (deels) voor vrijgepland. Daarnaast zijn externe begeleiders aangetrokken. Dit

begeleidingsteam SG2, zo'n 25 personen sterk, houdt twee keer per jaar een intervisiebijeenkomst. In 2009 was dat op 1 april en 9 november.

De dienstverlening van het bisdombureau is uitgebreid met een consulent econoom. De werkzaamheden van deze consulent vinden plaats met het oog op enerzijds verdere professionalisering van de administratieve organisatie van parochies en anderzijds in verband met voorbereidende ondersteuning in het kader van de uitvoering van SG2.

communicatiemiddelen

De digitale nieuwsbrief *Samenwerking Geboden 2* is maandelijks verschenen en telde eind december 891 abonnees.

Pre-clusterfase

Ook in 2009 heeft een aantal clusters gebruik gemaakt van de mogelijkheid het formele clustertraject voor te bereiden: het pre-clusteroverleg. Daartoe wordt een stuurgroep uit de betrokken parochies gevormd. In de persoon van de coördinator SG2 is het bisdom betrokken bij de voortrajecten in de clusters Nieuwe Maas, Rotterdam Rechtermaasoever, Drechtsteden, Bollenstreek Zuid en Leiden. In cluster De Wijngaard (Alphen aan den Rijn e.o.) is een projectmedewerker belast met de opzet van een centraal parochiesecretariaat; dit om de gezamenlijkheid concreet gestalte te geven en te zijner tijd de clustervorming van parochiezijde efficiënt te kunnen ondersteunen.

Clustervorming

Delft. In dit cluster zijn de afgelopen periode 7 deelprojecten uitgevoerd. Per 1 maart 2009 zijn de drie toenmalige parochies samengevoegd tot de nieuwe parochie St. Ursula. Het pastorale team is op sterkte. De clustervorming is afgerond.

Zoetermeer. Van oudsher is Zoetermeer één parochie: H. Nicolaas. Met de ontwikkeling van de stedelijke groeikern Zoetermeer groeide ook de kerkelijke organisatie. Indertijd werd daar de vicariaatstructuur voor gekozen. Die is in het kader van SG2 geëvalueerd en wordt herzien. In het kader van de clustervorming zijn 6 deelprojecten doorlopen. Het pastoraal team is op sterkte. De clustervorming is afgerond.

Eilanden. De eilanden Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard hebben het afgelopen jaar in gezamenlijkheid een 6-tal deelprojecten doorlopen. Inmiddels is door de bisschop besloten de 4 parochies per 1 januari 2010 samen te voegen tot één parochie: De Heilige Familie. Het pastoraal team is op sterkte. De clustervorming is afgerond.

Bron van Levend Water. Rond de stedelijke kern Gouda wordt een cluster gevormd samen met de parochies te Reeuwijk, Waddinxveen, Boskoop en Bodegraven. Deze geloofsgemeenschappen hebben 9 deelprojecten doorlopen. Het pastoraal team is op sterkte. De clustervorming kon hier nog niet worden afgerond. De vraag naar de bestuurlijke inrichting van het cluster heeft op het niveau van parochiebesturen en MT op 30 november 2009 tot consensus geleid over de samenvoeging van de betrokken parochies. Daar wordt nu in de laatste fase uitvoering aan gegeven.

Bollenstreek Noord. De parochies te Lisse, Hillegom en De Zilk hebben 6 deelprojecten doorlopen. Inmiddels is door de bisschop besloten deze parochies per 1 januari 2010 samen te voegen tot de nieuwe parochie St. Willibrord. Het pastoraal team is op sterkte. De clustervorming is afgerond.

Uit het verloop van deze eerste vijf clusters is een aantal indrukken weer te geven.

1. In bijna alle gevallen kwam de clustervorming traag op gang. In korte tijd moet veel worden georganiseerd, wordt een groot beroep gedaan op het inzicht en de tijd van veel bestuurders en andere vrijwilligers en moeten er met andere parochies inhoudelijke keuzes gemaakt worden. Ook het tempo waarin en de regie waarmee het bisdom de clustervorming doorvoert is men niet gewoon.
2. Deze slow start werd in de meeste situaties gevolgd door een flinke eindsprint. Als men de mogelijkheden van de projectorganisatie doorziet, voldoende vrijwilligers heeft weten te mobiliseren en eigen maatwerk heeft gevonden in het proces van implementatie, dan neemt het tempo van de clustervorming toe. Daarbij is het wel steeds nodig dat het diocesaan projectbureau de druk op de ketel houdt. Veel positieve dynamiek ontstaat ook in het werken aan de inhoudelijke deelprojecten *missionaire dynamiek* en *pastoraat op maat*. Daar wordt toch voor de meesten duidelijk welke mogelijkheden SG2 biedt, hoezeer deze inhoudelijke herijking nodig is en het bestuurlijke processen kan verlevendigen.
3. Zwaartepunt in het proces van clustervorming is steeds het vinden van een goede balans tussen het centraal en het decentraal niveau, tussen de noodzakelijke schaalvergroting rond bestuur en pastoraal team en het bewaren van de kleur op lokaal niveau. Veel weerstand tegen SG2 verdampt als duidelijk wordt dat dit evenwicht ook de inzet van het traject van clustervorming als zodanig is. Steeds opnieuw zijn belangrijke oriëntatiepunten in deze zoektocht de waarborg van lokale eigenheid en de financiële paragraaf.
4. Er is veel waardering voor de inzet van het bisdom met betrekking tot de clustervorming. Dat betreft zowel de kwaliteit van de begeleiding als de opzet van het project als zodanig. Het komt over als een goed doordacht geheel. Hoewel er met de werkinstrumenten *reglement pastoraatgroep* en *reglement werkgroep gebouwenbeheer* aandacht is voor de ontwikkeling van het lokaal niveau, wenst men over het algemeen verdere ondersteuning bij de ontwikkeling van de plaatselijke organisatie. Dat geldt uitdrukkelijk voor taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het decentrale ten opzichte van het centrale clusterniveau.
5. Voor het welslagen van *Samenwerking Geboden 2* is het van belang dat clustervorming en teamvorming zoveel als mogelijk is parallel lopen. Dat is een lastige opgave, omdat hier organisatieontwikkeling en individuele loopbaanplanning voldoende in balans moeten zijn. Dat proces loopt overwegend naar tevredenheid. Er is op dit moment sprake van een toegenomen mobiliteit onder pastorale beroepskrachten, wat teamvorming natuurlijk vergemakkelijkt.

In januari 2009 zijn 2 nieuwe trajecten gestart: **Voorne-Putten-Euipoort** (cluster 11) en **Oostland** (cluster 16). Deze trajecten liggen op schema en kunnen naar verwachting kort na januari 2010 worden afgerond.

In september 2009 is de derde trance van start gegaan. In totaal zijn toen 5 clusters begonnen: **Rotterdam Oost** (3), **Den Haag Zuid** (5), **Woerden e.o.** (15), **Westland** (17) en **Sion** (18). Om een voorspoedige start te garanderen is de projectleider ruim voor de zomer toegewezen en kon deze ondersteuning bieden om in de betreffende clusters de projectorganisatie op route te zetten, zodanig dat een trage start kon worden voorkomen.

Ten opzichte van de beleidsnota *Samenwerking Geboden 2* heeft de bisschop, na overleg met de betrokkenen, besloten twee aanpassingen door te voeren.

1. Eind vorig jaar is een onderzoek ingesteld naar de indeling van de clusters 17 en 18: Westland Zee en Westland Binnen. De commissie heeft gesprekken gevoerd met de betrokkenen ter plaatse en de bisschop vervolgens geadviseerd. De bisschop heeft vervolggesprekken gevoerd met de besturen en pastorale beroepskrachten, en met de staf van het bisdom. Dat heeft geleid tot een bijstelling van de clusterindeling. Cluster 17 Westland Zee wordt cluster Westland en zal bestaan uit de parochies van Naaldwijk, Honselersdijk,

Monster, 's Gravenzande, Hoek van Holland, Poeldijk, Maasdijk, Wateringen, Kwintshuil en De Lier. Daarmee ontstaat in aantal parochianen meteen het grootste cluster van het bisdom. De omvang van het pastorale team moet de bisschop nog vaststellen. Cluster 18 Westland Binnen wordt cluster Middendelfland. Dat betekent dat de parochies te Maasland, Schipluiden en Den Hoorn worden samengevoegd tot één parochie. Op een later tijdstip zal deze parochie worden geclusterd met de St. Ursula parochie te Delft.

2. In het voorjaar van 2009 heeft een nader onderzoek plaatsgevonden hoe de clustervorming in de stad Den Haag het beste vorm kan krijgen. Het voorstel dat de bisdomstaf vanuit dat onderzoek heeft geformuleerd is vervolgens in gesprek gebracht bij de parochies en pastorale beroepskrachten van Den Haag. Die consultatieronde is afgerond en heeft in oktober tot besluitvorming van de bisschop geleid. De eindterm voor de stad Den Haag ligt bij één 'stadspastoraat', met één pastoraal team en één pastoraal beleidsplan. De weg waarlangs dat resultaat bereikt mag worden is gefaseerd. Inmiddels is de clustervorming voor Den Haag Zuid gestart: daar komt het tot een samenvoeging tot één parochie en wordt de pastorale zorg toevertrouwd aan een pastoraal team onder leiding van een pastoor. Den Haag Noord doorloopt eerst een traject met betrekking tot de noodzakelijke randvoorwaarden voor clustervorming (met name gebouwen en financiën). Als dat proces is afgerond start de route van *Samenwerking Geboden 2* en worden de parochies van Den Haag Noord samengevoegd tot één parochie en wordt de pastorale zorg toevertrouwd aan een pastoraal team onder leiding van een pastoor. Ondertussen wordt bij de vorming van beide parochies uitdrukkelijk en concreet rekening gehouden met het stedelijk perspectief en de inrichting van één 'stadspastoraat'.

Teamvorming

Clustervorming en teamvorming horen bij elkaar. Een goed team is een stevige motor voor de samenwerking tussen geloofsgemeenschappen lokaal: inspirerend, initiërend en ondersteunend. Goede samenwerking tussen de lokale geloofsgemeenschappen is een belangrijke voorwaarde voor het pastoraal team om slagvaardig te kunnen werken. Beide processen, clustervorming en teamvorming, zijn in gelijke mate belangrijk en verdienen in gelijke mate aandacht. Alle pastorale beroepskrachten werkzaam in de territoriale pastoraal van ons bisdom doorlopen in het kader van SG2 daarom per team een specifieke trainingsroute, waarin verdere toerusting en vorming tot teamwork het primaire doel is. Het trainingsprogramma is in samenwerking met het bisdom Rotterdam ontwikkeld door ZIN IN WERK. In 2009 hebben 4 teams (Delft, Zoetermeer, De Wijngaard en Bron van Levend water) deze route doorlopen. Gefinancierd wordt dit aanbod door een subsidie van het Skan-fonds.

Op 3, 11 en 12 november 2009 vonden wederom zogenaamde *Beraadsdagen SG2* plaats (de eerste dateren van voorjaar 2007). Bij die gelegenheid heeft de bisschop en zijn staf in Leiderdorp met respectievelijk de priesters, pastoraal werk(st)ers en diakens van gedachten gewisseld over de voortgang van *Samenwerking Geboden 2* en aandacht gevraagd voor de teamvorming. Na een korte presentatie van de coördinator SG2 over de voortgang van dit proces, gaven de vertegenwoordigers van het pastorale team van de parochie St. Ursula te Delft een wervende presentatie van hun teamaanpak. Daarbij stonden de interne dynamiek, de collegiaal-professionele omgang met elkaar en de gerichtheid op de missionaire kansen centraal. Na eneroverende groeps gesprekken volgde een plenaire zitting. De middag werd besloten met een gezamenlijke maaltijd

waarbij de ontmoeting centraal stond. De ontmoeting werd door alle aanwezigen (op de drie middagen zullen zo'n 150 pastorale beroepskrachten aanwezig zijn geweest) zeer gewaardeerd.

Kosten

Voor de begeleiding in het kader van de implementatie van de beleidsnota *Samenwerking Geboden 2* is een forse subsidie verkregen. Met de betreffende instantie vindt tweemaal per jaar een voortgangsgesprek plaats. Daarnaast neemt ook het Skan-fonds een specifiek deel van kosten voor zijn rekening. In verhouding tussen raming en actuele kosten, is eind 2009 een forse overschrijding van budget te melden.

Slotopmerking

Zo kan het tweede jaar van *Samenwerking Geboden 2* worden afgesloten onder dankzegging aan alle betrokkenen. Er is al veel werk verzet en er ligt nog het nodige te wachten. Het is goed ons daarbij te blijven realiseren dat onze inspanning omwille van het Evangelie gedragen en gevoed wordt door het onophoudelijke gebed om Gods zegen.